

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ผู้ศึกษาได้เลือกเอาประชาชนที่เข้าร่วมโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตพื้นที่ กิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษา เหตุผลที่เลือกเพราะเห็นความแตกต่างของความต่อเนื่องในการเข้าร่วมโครงการของประชาชน ในโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในระยะแรกที่เข้าเริ่มโครงการมีประชาชนเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ซึ่งพอดำเนินงานตามโครงการไประยะหนึ่งปรากฏว่ามีประชาชนเข้าร่วมในโครงการบางส่วนยกเลิกโครงการก่อนที่โครงการจะสิ้นสุดเป็นจำนวนมาก แต่ผู้เข้าร่วมโครงการบางส่วนยังคงเข้าร่วมในโครงการส่งเสริม ปลูกไม้เศรษฐกิจอยู่ และมีจำนวนที่เหลืออยู่ไม่มากนัก เพื่อให้การศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวไว้แล้ว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดต่างๆของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและขนาดตัวอย่าง กรอบการศึกษาและตัวแปรที่ศึกษา ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษาวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตพื้นที่ กิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2541 จำนวนทั้งสิ้น 674 ราย ทั้งที่ยังเข้าร่วมโครงการและยกเลิกโครงการไปแล้ว คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 ,284-285) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ e คือความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดให้ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 หรือ 0.05

N คือจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งได้แก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ในเขตพื้นที่ กิ่งอำเภอคอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 674 คน

n คือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จากการแทนค่าและคำนวณตามสูตรได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน ดำเนินการโดยให้โอกาสในการถูกสุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2541 ซึ่งมีการจัดเรียงเป็นระบบอยู่แล้วในเขตพื้นที่ กิ่งอำเภอคอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการสุ่มเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 หาช่วงกลุ่ม (Sampling Interval) คือจำนวนประชากรหารด้วยกลุ่มตัวอย่าง ($674/251 = 2.685$) ในที่นี้ให้นับเป็น 2 คน

ขั้นที่ 2 กำหนดหมายเลขแก่ประชากรตามรหัสและรายชื่อที่เรียงอยู่ตามลำดับเริ่มจาก 001 ไปจนถึงคนสุดท้าย

ขั้นที่ 3 สุ่มหน่วยเริ่มต้น โดยการเขียนเลข 1 และเลข 2 นำมาจับสลากเพื่อให้โอกาสของกลุ่มตัวอย่างเท่าๆ กัน ซึ่งจับได้เลข 2 ดังนั้นจึงเริ่มนับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจลำดับที่ 2 และบวกเข้าไปอีก 2 ทำเช่นนี้ต่อไปจนครบกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน แต่เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าประชากรที่ใช้ในการศึกษายังมีอยู่อีก จึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 4 คน โดยกำหนดจากผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ลำดับหมายเลขที่ต่อจากกลุ่มตัวอย่างคนที่ 251 คือหมายเลข 502 นับไปอีก 43 คน จะได้ตัวอย่างเพิ่ม 1 คน จนถึงหมายเลขลำดับสุดท้าย ที่ 674 จะได้กลุ่มตัวอย่างเพิ่มครบ 4 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 255 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตพื้นที่ กิ่ง อ.ดอยหล่อ จ.เชียงใหม่ โดยศึกษาตัวแปรด้านสภาพพื้นที่ที่นำมาเข้าร่วมโครงการด้านทุนในการดำเนินงานตามโครงการและด้านจิตใจในการเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนตัวแปรด้านความต่อเนื่องในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อสอบถามประชาชนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ทั้งที่ยังเข้าร่วมโครงการและยกเลิกโครงการไปแล้ว ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด และคำถามแบบปลายปิด โดยกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับ ความต่อเนื่องในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยได้กำหนดแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ เกี่ยวกับการรู้จักโครงการของประชาชน การประกอบอาชีพของประชาชนขณะที่เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ. ที่เข้าร่วมโครงการและ ปี พ.ศ. ที่ยกเลิกโครงการ ตลอดจนระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของประชาชน ในโครงการส่งเสริม ปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยได้กำหนดแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่นำเข้าร่วมโครงการทุนในการดำเนินงานตามโครงการ และแรงจูงใจที่เข้าร่วมโครงการโดยกำหนดให้คะแนนดังนี้

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวสภาพพื้นที่ที่นำเข้าร่วมโครงการ มีจำนวนคำถาม 7 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน

ใช่ = 1

ไม่ใช่ = 0

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทุนในการดำเนินงานตามโครงการ มีจำนวนคำถาม 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน

มาก = 3

ปานกลาง = 2

น้อย = 1

2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เข้าร่วมโครงการ มีจำนวนคำถาม 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน

มาก	= 3
ปานกลาง	= 2
น้อย	= 1
ไม่ใช่	= 0

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินตามโครงการ โดยกำหนดแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการติดต่อกับหน่วยงานกับทางราชการ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมป่าไม้, ทุน, แรงงาน, เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน เงินทุนสนับสนุนของโครงการ การดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ตลอดจนปัญหาด้านการตลาดที่จะรองรับผลผลิต มีจำนวนคำถาม 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน

ใช่	= 1
ไม่ใช่	= 0

การทดสอบแบบสอบถาม

โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมทางภาษาของคำถามแล้วนำมาแก้ไข

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาแบบของครอนบาค (Cronbach) ในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 125 - 126)

การคำนวณค่าความเชื่อมั่น ครั้งที่ 1 ได้ค่าเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.435 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ผู้ศึกษาจึงได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยได้ปรึกษาประธานกรรมการและผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบใหม่อีกครั้ง ซึ่งเมื่อคำนวณหาความเชื่อมั่นครั้งที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.851 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง จึงนำไปเป็นแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ พร้อมกับแนะนำขอความร่วมมือ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และให้เวลากับกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม 7 วัน หรือตามที่กลุ่มตัวอย่างจะนัดให้ไปเก็บ
2. ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ออกได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายๆ ไป
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่แจกไป โดยใช้เวลาที่ดำเนินการตั้งแต่ต้นจนได้จำนวนข้อมูลครบทั้งหมด 255 ชุด โดยใช้เวลาดำเนินการทั้งสิ้น 30 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลแบบสอบถามมาตรวจสอบ จัดหมวดหมู่ เพื่อสรุปผลรวบรวมค่าต่างๆ ของการวัดตัวแปรมาแจกแจงความถี่ และนำมาถอดรหัสลงในเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปคือ SPSS / PC+ (Statistical Package for the Social Sciences) โดยกำหนดค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต่อเนื่อง การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการกระจายแบบร้อยละ (Percentage Distribution)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของประชาชน ในโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการกระจายแบบร้อยละ (Percentage Distribution)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาของการดำเนินงาน ตามในโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการกระจายแบบร้อยละ (Percentage Distribution)
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ ไคสแควร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล